

„...křísí celé půlstoletí, zaznamenává pomíjivou dobu a zajímavé rysy těch, které budou příští generace znát jen skrze jejich díla.“

Walter Scott v dopise J. G. Lockhartovi, 19. července 1819

BYŤ JSEM O TOM DOSTI DLOUHO UVAŽOVAL, právě jsem se nadobro rozhodl, že nikdy nebudu psát své paměti. A důvod? Můj život byl nudný. Tím bych vás chtěl odradit od poslouchání mého vyprávění, neboť se obávám, že máte očekávání, která, pakliže zůstanu pravdomluvný, nebudu moci naplnit.

Jsem už dost starý a jako většina starých lidí rád vzpomínám na některé okamžiky, které dávno odnesl čas. V takových chvílích si představuji, jak píše své paměti. Jednou jsem se odhodlal k tomu, že jsem napsal: *„Můj dědeček byl jediným, kdo věřil, že se stanu slavným spisovatelem. Doufal, že ovládnou umění hry na klavír, naučím se mnohé cizí jazyky, začnu více žít společenským životem... Abych to shrnul, kladl na mě přehnané nároky. Měl jsem šest sourozenců, kteří oplývali těmi vlastnostmi, které ve mně dědeček marně hledal. Nikdy jsem nepochopil, proč vložil své naděje zrovna do mne a proč žil představou, že se stanu ztělesněním jeho vlastních snů.“* Špatný začátek, vidíte? Proto jsem dál nepokračoval. Já bych asi na papíře neuměl popsat nic z toho, co se skutečně stalo, protože jsem celý život psal jen o tom, co se odehrálo v mé hlavě.

Spisovatelské začátky bývají neobyčejně těžké. Krčil jsem se u stolu, olizoval brk a prstem rozmazával kaňku po přeškrтанých řádcích své špatné poezie. Obtiskoval jsem špinavý

ukazováček na otevřené stránky Milтона, zatímco dědeček pochodoval sem tam, díval se k zemi a mlčel, aby mě nerušil při tvorbě. Jenže já netvořil, místo toho jsem v duchu prosil vítr, aby smetl ze stránek knih písmenka a odnesl je pryč. Kdybych tyto smyšlenky uměl zveršovat, byl by snad dědeček spokojený, ale já veršovat neuměl a dědeček spokojený nebyl – tak bych definoval svůj prvotní problém.

„Dennodenně ti obětuji čtyři hodiny, abychom spolu četli poezii a aby ses ji konečně naučil psát,“ říkával dědeček. „Mám dost trpělivosti a ty máš dost talentu! Kdyby ses alespoň trochu snažil, už dávno bys byl slavným básníkem! Kdybys jen chtěl!“

Jediné, co jsem opravdu chtěl, bylo, aby dědečkovi konečně došla trpělivost nebo aby pohlížel na můj skromný talent střízlivěji.

„Je mi teprve patnáct,“ namítal jsem. „Máma tvrdí, že není normální, aby byl patnáctiletý chlapec slavným básníkem.“

„Tvoje přítroublá matka tomu ani zbla nerozumí!“ rozčiloval se. „Šest let se tě marně snažím přesvědčit, že ses narodil jako básník. Šest let se tě snažím donutit psát! Takový Pope byl zkušeným básníkem už ve dvanácti letech, Cowley dokonce v deseti a ty jsi v patnácti jen... Ach!“

Opřel jsem se bradou o ruce překřížené na desce stolu. Nespouštěl jsem z dědečka oči. Případal mi tak chytrý, tak vzdělaný, tak správný. Nehledě na to, že mu bylo přes sedmdesát, zachoval si mnohé ze svého půvabu, jímž oplýval v mládí: byl vysoký a štíhlý, měl pravidelné rysy obličeje a pronikavé oči. Vybavuji si ho oděného do fialkových krátkých kalhot, bílých punčoch, azurového kabátce a vyšíváné vestičky. Na nohou měl obuté střevíce, jejichž barva připomínala bílé zlato, zdobené velkými bleděmodrými mašlemi. Tyto střevíce jsem později zdědil. Kdykoliv ještě budu mluvit o *dědečkových střevících*, mějte na paměti, že to byly právě

tyto střevíce. Jen se nesmějte, mí drazí čtenáři, že je takové oblečení k vidění leda na karnevalu nebo v muzeu, a nemyslete si, že v době, o níž vám vyprávím, se to ještě běžně nosovalo. Dědeček však ctil módu svého mládí a moderním trendům nepřizpůsobil ani svůj účes. Jeho vlasy byly dlouhé, po stranách nakadeřené a vzadu svázané černou hedvábnou stuhou.

„Necenil jsem si svých schopností, ale tobě to nedovolím, Johne!“ vyhrožoval mi. „Nechci, abys později...“

Přerušil ho příchod služebné. Byla to drobná dívka s hezkým, leč nevýrazným obličejem. Nepamatuji si již ani její jméno a není to důležité. Sebrala ze stolu šálky po dopitém čaji a postavila je na podnos, aby nádobí vrátila zpět do kuchyně. Podívala se po mně, dědečkovi, rozházených knihách a papírech všude kolem nás. Usmála se shovívavě, jako když rodiče laskavě přehlížíjí drobná alotria svých ratolestí. Dědeček ji vzal kolem pasu a řekl: „Jen se na něj podívej! Co z něj bude?“

Ona se však jen culila a dovolila dědečkovi, aby se k ní chvíli tiskl a uklidnil si tím své pocuchané nervy, zatímco já se červenal a čmáral po verších, které dědečkovy nervy tak pocuchaly. Samozřejmě jsem taky strašlivě toužil přivinout k sobě pěknou slečnu a opřít se čelem o její měkký prs. Ale kdeže! Báł jsem se, že i kdybych se s nějakou dívkou seznámil, s odporem by mě odstrčila a ještě by mi jednu vrazila. Byl jsem si dobře vědom toho, že nejsem jako dědeček. Nebyl jsem elegant, nýbrž ošklivý výrostek, který v krátkých kalhotách, vytahaných punčoškách a starém fraku po bratrovi rozhodně nevypadal tak dojemně starožitně jako dědeček.

Platil jsem v naší rodině za chlapce choré mysli, jemuž čas od času doktoři předepisovali všelijaké elixíry na podporu životního elánu. Neúspěšně. Mé tělo se většinou těšilo dobrému zdraví, a pokud se náhodou stalo, že mě zachvátila horečka, vyléčil mě obvykle dědeček, který se posadil

na okraj postele a chtěl mě rozptýlit chvilkou poezie. Co nejrychleji jsem vyskočil z lůžka a opakoval, jak skvěle se cítím, jen aby dědeček přestal recitovat. Strhl jsem ze sebe noční košili, a sotva jsem dopnul poslední knoflíček vesty, byl jsem jako rybička.

„Kéž by se mi někdo někdy věnoval tolik jako já tobě!“ huboval mě dědeček. „Vždyť ty si toho vůbec neceníš!“

Měl naprostou pravdu, necenil jsem si toho. Po šesti letech dědečkovy každodenní čtyřhodinové pozornosti se mi dělalo zle, kdykoliv jsem viděl nebo slyšel nějaké básně. Nesnášel jsem všechny básníky světa za to, že mi prostřednictvím dědečka způsobili právě literární peklo. A zvláště jsem nenáviděl, když mi dědeček předhazoval úspěchy mých současníků.

„Hle!“ třímal v ruku svazek *Hodin zahálky*. „Kdybys napsal alespoň něco takového... Celou tuhle sbírku vypotil nějaký Byron, mladík jen o rok starší než ty!“

„O rok a půl,“ opravil jsem ho.

„Tak o rok a půl!“ mrštil knihou o stůl. „Čti! Čti s výrazem, jinak to budeš číst dvakrát.“

Podle mě všichni básníci patřili na opuštěný ostrov, kde by je nečekalo nic než nekonečná tvůrčí muka. Některé nepředvídatelné události mě však časem donutily změnit názor...

Narodil jsem se ve Veinfordu, malém městečku, jakých je na jihu Anglie velmi mnoho. Přišel jsem na svět v roce 1789, v době, kdy někteří lidé propadli iluzi, že jim revoluce přinese úplnou svobodu a že úplná svoboda jest nejvyšší možné štěstí. Od samého počátku mé existence, od toho léta, kdy jsem se odtrhl od matčina těla, nebyli mou společností tři starší bratři, nýbrž dědeček, o němž už něco víte, ale ještě neznáte jeho jméno. Jmenoval se Jacob Smith, měl španělské i židovské předky a jeho jediným neuskutečněným snem bylo stát se spisovatelem. Rodiče mě nechali dědečkovi

napospas, aby nenesli odpovědnost, až ze mě vyroste *nenormální básník*, jak ráda říkávala má matka. Dědečkova výchova mé maličkosti se netýkala jen literárního vzdělání, vštěpoval mi též filozofii, dobré mravy a principy, na nichž stojí náš svět a společnost. Myslel to se mnou dobře, podle jeho plánu jsem se měl stát úspěšným, slavným, bohatým a přitažlivým. Avšak teorie je šedá a strom blbosti se věčně zelená.

Když mi bylo necelých devatenáct let, dědeček pochopil, že moje vrozená lenost překročila všechny meze, a rozhodl se učinit jí utrum jednou provždy studiem na univerzitě. A cože mám vlastně studovat, to měly rozhodnout dvě osoby, které dědeček pro tuto příležitost povolal.

Seděl jsem v křesle a naproti mně tři strůjci mého štěstí: dědeček a jeho dva kamarádi. První kamarád byl drobný podsaditý stařík, kterého jsem předtím již párkrát viděl, ale nedokážu vám přesně říct, co byl zač, vím akorát, že se jeho život točil kolem hudby a snad byl profesionálním houslistou. Druhým byl Michael Green, zachmuřený muž středních let, velký učenec, který svou tvář rád schovával kloboukem.

„Johne, posad se ke klavíru,“ prolomil mlčení dědeček a povzbudivě se usmál.

„Začni *Letním tanečkem*,“ dodal, když jsem neochotně usedl k tomu ďábelskému nástroji. Byl trochu průvan a mně přejel mráz po zádech. Zpotily se mi ruce, jak jsem zmateně listoval notovým sešitem. Místností prolétla bzučící moucha. Skláněl jsem se nad hudebními značkami, které jsem stavěl po bok nepochopitelných písmen a ošidných čísel. Ovšem s písmeny i čísly jsem vycházel přece jen o něco lépe, protože jsem si na ně vystačil s jedním řádkem, zatímco noty poskakovaly bezdůvodně mezi pěti patry a sem tam uvízly někde mimo. Houslista při každé mé chybě dělal ublíženecký obličej. Nechal jsem prsty sklouznout z klaviatury v polovině skladby.